

Список використаної літератури:

1. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств: Підручник. — 2-ге вид. доп. і перероблене. / В. Г. Андрійчук. — К.: КНЕУ, 2002. -624с.
2. Ерин Н. И. Экономика сельского хозяйства: Практикум.— К.: Вища шк. Головне вид-во, 1989.— 246 с.
3. Маркс К. Капітал. — Т. 1—3 (або Маркс К., Енгельс Ф. Зібрання творів. - 2-ге вид. — Т. 23—25).
4. Національні стандарти в бухгалтерському обліку//Питання використання.-К.:Вища освіта.-2001.-397 с.
5. Экономика сельского хозяйства. В. А. Добрынин, А. В. Беляев, П. П. Дунаев и др.; Под ред. В. А. Добрынина. — 3-е изд., перераб. и доп. — М.: Агропромиздат, 1990. — 476 с.
6. Павчак В. А. та ін. Економіка сільського господарства: Навч. по сібник/В. А. Павчак, Р. А. Іванух, В. Г. Поплавський; За ред. В. А. Павчака.— К.: Вища шк., 1990— 398 с.з іл.

В статье доказывается несовершенство существующей методики определения показателей эффективности использования отдельных видов производственных ресурсов. Предлагается определять их делением стоимости продукции (валового, чистого дохода, прибыли), производимой именно данным видом производственных ресурсов на количество данного вида ресурсов в натуральном выражении. Объем произведенной продукции именно данным видом ресурсов может быть определен умножением удельно-массового веса его в стоимости всех видов производственных ресурсов на стоимость (валовой продукции в сопоставимых ценах, товарной продукции, прибыли от производства в целом по предприятию или по отрасли).

In clause the imperfection of an existing technique of definition of parameters of efficiency of use of separate kinds of industrial resources is proved. It is offered to define (determine) by their division of cost of production (total in the comparable prices, total, pure (clean) income, profit), industrial resources, made by this kind, on quantity (amount) of the given kind of resources in natural expression.

Volume of production made by the given kind of resources can be determined by multiplication of his (its) densities in cost of all kinds of industrial resources on cost (total production in the comparable prices, commodity production, profit from manufacture as a whole on branch).

Рецензент: к.е.н., доцент Жмайлов В. М.

Дата надходження до редакції: 29.03.2012 р.

УДК 631

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ЕКОНОМІЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОЩУВАННЯ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР В СУМСЬКІЙ ОБЛАСТІ

В. В. Лихицький, головний спеціаліст, Сумська міська рада

У статті проаналізовано стан зернового потенціалу Сумської області. Дана оцінка стану виробництва зернових і зернобобових культур у господарствах регіону порівняно з країною з використанням наукових підходів та викладення власного погляду.

Ключові слова: зернові культури, виробництво, площа, валовий збір, урожайність, ефективність.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Головною галуззю сільського господарства є рослинництво, в якому важливе місце займають зернові культури. Зерновиробництво відіграє важливу роль у сільськогосподарському виробництві, бо є одним із основних джерел грошових надходжень сільськогосподарських підприємств.

Розширення виробництва продукції рослинництва, в тому числі зерна, високої якості гарантує повне забезпечення населення країни продуктами харчування, вагомого експортного потенціалу країни, економічну стабільність і незалежність держави. Можливо прогнозувати, що і на найближчу перспективу вирощування зерна буде одним з головних джерел грошових надходжень в Україну.

Головною метою рослинництва є створення оптимальних технологічних (агроекологічних) передумов виробництва необхідної кількості високоякісної рослинницької продукції на базі інтенсив-

ного фотосинтезу в посівах польових культур при одночасному збереженні або підвищенні родючості ґрунту [1].

Підвищення рівня ефективності виробництва продукції рослинництва, в тому числі зерна, є найважливішим завданням, від рішення якого залежить продовольча безпека країни, що є безперечним аргументом актуальності теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень. Питаннями підвищення ефективності виробництва продукції рослинництва, в тому числі зерна, займалися: П.І. Гайдуцький, М.Г. Лобас, О.В. Крисальний, О.В. Захарчук, П.Т. Саблук, Б.Й. Пасхавер, В.І. Бойко, О.М. Шпичак, В.В. Юрчишин, В.І. Губенко та інші вчені. Проте деякі напрямки аналізу потребують подальшого дослідження на регіональному рівні.

Формулювання цілей статті. Мета роботи полягає в подальшому обґрунтуванні напрямів

підвищення економічної ефективності виробництва зерна в сільськогосподарських підприємствах Сумської області в умовах формування регіонального ринку та оцінка стану виробництва зерна господарствами регіону.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сьогодні велика доля посівних площ припадає саме на зернові культури, тому їх ефективність від вирощування має бути як найбільшою та в свою чергу ресурсозберігаючою та екологічно безпечною.

Зокрема, академік П.Т. Саблук зауважує, що стратегічним завданням аграрного виробництва є перехід на інтенсивний шлях розвитку, що зорієнтований на раціональне використання ресурсів агроєкосистеми без зниження рівня її продуктивності, кращого використання біологічного потенціалу культурних рослин і тварин за рахунок створення більш адаптивних сортів і порід та науково обґрунтованого технологічного регулювання їх росту й розвитку [2, с. 148].

Професор В.В. Лихочвор вказує, що в кінці ХХ століття в Європі підвищився інтерес до ресурсощадних, адаптивних, екологічно чистих технологій вирощування зернових культур. На його думку, саме ці технології повинні забезпечувати достатній, економічно вигідний рівень урожайності при найменших затратах матеріальних ресурсів [3, с. 7].

Підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору економіки України, як справедливо зазначає В.Я. Месель-Веселяк, неможливе без

здійснення ряду організаційно-економічних заходів, зокрема у галузі рослинництва, на його думку, слід забезпечити освоєння науково обґрунтованих сівозмін та оптимальної структури посівних площ, структури породного і сортового складу насаджень та впровадження інтенсивних ресурсозберігаючих та екологічно безпечних технологій виробництва продукції [4, с. 13].

Безперечно, що досягнутий рівень технологічної ефективності виробництва істотно впливає на економічну ефективність, насамперед через існування постійних витрат, на які, як відомо, виробники в короткостроковому періоді впливати не можуть. Важливо й те, що показники технологічної ефективності відображають специфіку й особливості сільського господарства, пов'язані з функціонуванням у цій галузі основного засобу виробництва — землі і живих організмів як засобів виробництва. Вони дають змогу здійснювати порівняльну оцінку результативності виробництва в динаміці і в територіальному аспекті за окремими підприємствами і регіонами.

Сумська область розташована в двох природних економічних зонах – поліській і лісостеповій та знаходиться в північно-східній частині України. Кліматичні умови Сумщини є сприятливими для вирощування багатьох культур. За останні роки область покращила свої позиції у виробництві окремих видів продукції – стрімко зросло виробництво соняшника в 4,3 рази, зернових – на 95,7%, цукрових буряків (фабричних) – на 63,8% (табл. 1).

Таблиця 1.

Динаміка виробництва основних сільськогосподарських культур у Сумській області (у господарствах усіх категорій; тис. тонн)*

Продукція	2007р.	2008р.	2009р.	2010р.	2011р.	Відхилення (%)
Зернові культури	1288,5	2365,7	2005,0	1323,9	2522,2	195,7
Цукрові буряки (фабричні)	501,7	328,0	333,1	335,6	821,6	163,8
Соняшник	54,6	112,3	97,4	129,0	237,7	435,3
Картопля	1049,3	896,4	987,2	980,0	1153,4	109,9
Овочі	178,3	136,6	191,0	153,7	189,3	106,2

*Джерело: дані головного управління статистики у Сумській області

Однак пріоритетною галуззю рослинництва є зернове господарство, яке забезпечує розвиток і продовольчу безпеку регіону. Зібрана площа зернових і зернобобових культур Сумської області у 2011 р. становила 659 тис.га, що на 23,9% більше рівня 2007 р., при цьому урожайність досягає ще більших показників – 80,7% приросту і є вищою

за середню по Україні. Завдяки цьому валовий збір у 2011 р. порівняно з 2007 роком збільшився на 1233,7 тис. тонн. Динаміка виробництва зернових і зернобобових культур характеризується сталими тенденціями як в Сумській області, так і в цілому по Україні (табл. 2).

Таблиця 2.

Зібрана площа, валові збори та урожайність зернових і зернобобових культур*

Рік	Площа, з якої зібрано урожай, тис. га			Валовий збір, тис. тонн			Урожайність, ц/га		
	Україна	Сумська область	Питома вага області в Україні, %	Україна	Сумська область	Питома вага області в Україні, %	Україна	Сумська область	Відхилення області до України, %
2007	15115	532	3,5	29295	1289	4,4	21,8	21,2	97,2
2008	15636	662	4,2	53290	2366	4,4	34,6	35,7	103,2
2009	15837	655	4,1	46028	2005	4,4	29,8	30,6	102,7
2010	15090	600	4,0	39271	1324	3,4	26,9	22,1	82,2
2011	15724	659	4,2	56747	2522	4,4	37,0	38,3	103,5
2011р. у % до:									
2007	104,0	123,9	x	193,7	195,7	x	169,7	180,7	x

* Джерело: [5,6]

Основною зерновою культурою в області, як за площею посіву, так і валовим збором в 2011

році, посідає кукурудза. В структурі посівних площ зернових культур кукурудза займає 35% при валовому зборі у 1505,4 тис. тонн. На другому місці знаходиться пшениця – 32% і 605,2 тис.тонн відповідно, на третьому місці ячмінь – 16% і 229,6 тис. тонн. Хотілося б відмітити, що кукурудза у 2011 році порівняно з 2007 роком за площею посіву збільшилася у 2,6 рази, а у порівнянні з 1990 роком – в 4,6 рази та зайняла перше місце в області за роки незалежності країни.

Зростання обсягів виробництва безпосередньо забезпечує збільшення обсягів реалізації, при цьому перевищення попиту над пропозицією зумовлює скорочення ціни на ринку. Відомо, що валовий збір, як показник ефективності виробництва, формується в більшій мірі за рахунок урожайності. Зростання її забезпечує підвищення валового збору і навпаки. Така ситуація впливає на зміну собівартості продукції.

З огляду на майже абсолютний взаємозв'язок між обсягом реалізації, і відповідно, виробництва, та урожайністю і собівартістю, можна зробити висновки на користь розвитку вищого рівня концентрації виробництва в галузі. В підтвердження цієї думки були проведені групування цих же сільськогосподарських підприємств за показником собівартості, яка відіграє вирішальну роль у формуванні прибутку.

Так, при підвищенні урожайності спостерігається зниження собівартості. При цьому зростає маса прибутку з розрахунку на 1 га посіву та на 1 ц зернових, підвищується рівень рентабельності. Дослідження показали, що урожайність кукурудзи є найвищою серед зернових у 2011 році та складає 64,4 ц/га, що має позитивно вплинути на розвиток регіону.

Висновки. У результаті проведеного аналізу

стану вирощування зернових культур та підсумовуючи усе сказане, можна стверджувати, що у Сумській області, так і в цілому в Україні, зернове виробництво є основним видом діяльності та прибутку рослинницької діяльності господарств. Формування ринку зерна відбувається залежно від виробництва, попиту та пропозиції, співвідношення між якими визначається внутрішніми обсягами виробництва та зовнішніми потребами на ринку. Отже, величина попиту на зерно та продукцію його переробки безпосередньо залежить від рівня ціни. А вплив ринку на ефективність виробництва реалізується через оптимальний рівень ціни. Між величиною попиту і ціною на зернові існує прямий зв'язок, який виявляється через такі аргументи: для споживачів ціна є своєрідним бар'єром, що заважає здійснити купівлю, вплив ціни на попит проявляється через ефект доходності та заміщення. Пропозиція повністю залежить від виробництва, оскільки саме виробництво встановлює обсяги необхідного зерна на ринку. Ринок зерна будується за принципом, де попит і пропозиція на основі цін визначають його ситуацію.

Для забезпечення ефективного ведення зерновиробництва необхідно здійснювати комплексні заходи на таких рівнях: управлінський, виробничий, маркетинговий. Загальним критерієм оцінки ефективного функціонування зазначених рівнів пропонується: для управлінського рівня – забезпечення оптимальних обсягів виробництва зерна; для виробничого рівня – відповідність якості зерна встановленим стандартам та вимогам споживачів; для маркетингового – вивчення ринкової кон'юнктури, забезпечення реалізації виробленого зерна за маркетинговими каналами.

Список використаної літератури:

1. Бардадим М.В. Перспективи розвитку зернового комплексу України / М.В. Бардадим // Економіка АПК. – 2010. - №4. - С.57-61.
2. Саблук П.Т. Економічні відносини та дохідність агропромислового виробництва / П.Т.Саблук // Економіка АПК. – 2008. - №11. – с. 147 – 153.
3. Лихочвор В.В.Зерновиробництво / В.В.Лихочвор, В.Ф. Петриченко, П.В. Іващук//. – Львів: НВФ «Українські технології», 2008. – 624 с.
4. Месель-Веселяк В.Я. Підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору економіки України /В.Я. Месель-Веселяк// Економіка АПК. – 2007. - №12. – с. 8 – 14.
5. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
6. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minagro.gov.ua/>

В статтє проанализировано состояние зернового потенциала Сумской области. Осуществлена оценка состояния производства зерновых и зернобобовых культур в хозяйствах региона в сравнении со страной с использованием научных подходов и формирования собственного взгляда.

Ключевые слова: зерновые культуры, производство, площадь, валовой сбор, урожайность, эффективность.

The corn potential of the Sumy region has been analysed in the article. The state of production of corn and legumes cultures in the economy of region with comparison to the national economy have been estimate using the scientific approaches and forming of own opinion.

Keywords: crops, producing, area, gross yield, prolificness, effectiveness.

Рецензент: д.е.н., професор Михайлова Л. І.
Дата надходження до редакції: 29.10.2012 р

УДК 338.24:658.589

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ РЕІНЖІНІРИНГУ В АГРАРНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

С. К. Полтавський, асистент, Сумський національний аграрний університет

Формування системи управління процесом реінжинірингу в аграрному підприємстві. В статті висвітлені питання управління процесом реінжинірингу на підприємстві, визначені елементи системи управління і алгоритм управління, надані рекомендації щодо методів управління формуванням і реалізацією процесу реінжинірингу.

Постановка проблеми у загальному вигляді. У сучасних умовах більшість аграрних підприємств України потребують удосконалення процесів виробництва сільськогосподарської продукції з метою підвищення її конкурентоздатності. Вирішення зазначеної проблеми пов'язане з впровадженням підходу при якому всі виробничі (а також і інші) процеси розглядатимуться як бізнес-процеси, а система управління як процесно-орієнтована. Формуванню процесноорієнтованої управлінської системи сприяє використання реінжинірингу як інструменту і технології радикальної реструктуризації підприємства. В свою чергу, ефективне здійснення реінжинірингу вимагає якісної, детально обміркованої побудови управління самим процесом реінжинірингу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вивченню процесного підходу і концепції реінжинірингу бізнес-процесів присвятили свої роботи: Аллен П., Беккер Й., Давенпорт Т., Кугелер М., Робсон М., Роземенн М., Уллах Ф., Хаммер М., Чампі Дж., Якобсон І., Абдікєєв Н.М, Млинців А.О., Вілков Л., Данько Т.П., Еліферов В.Г., Захаров В.Я., Ідельменов С.В., Ісаєв Р.А., Калянов Г.Н., Кисельов а.д., Кутельов п.в., Мединський в.г., Мотишина М.С., Николенко І.П., Ойхман Е.Г., Попов Е.М., Репін В.В., Тельнов Ю.Ф., Тютюнник А.В., Уткин Е.А., Чаадаєв В.К., Черемних О.С., Черемних С.В. і ін. Але в роботах зазначених вище дослідників процесу реінжинірингу недостатньо уваги приділено організації управління цим процесом, особливо в аграрних підприємствах.

Формування цілей дослідження. Основною метою статті є визначення основних елементів та алгоритму системи управління процесом реінжинірингу для умов аграрних підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Під системою управління процесом реінжинірингу ми розуміємо сукупність організаційних заходів яка включає в себе алгоритм, методи, техніки і технології управління формуванням і реалізацією процесу реінжинірингу на підприємстві. Алгоритм системного управління процесом реінжинірингу - це чітко визначена послідовність етапів (стадій) управління та порядок вироблення

управлінських рішень, а також формування планів і обміну інформацією та обґрунтування зон функціональної відповідальності при реалізації процесу реінжинірингу.

Для визначення сутності процесу управління реінжинірингу вважаємо за доцільне використання схеми Деминга-Шухерта «Plan-Do-Check-Action» (планування-контроль-аналіз-прийняття рішень) Основні елементи системи управління, що пропонуються для використання, наведені на рис. 1. Зазначений методологічний підхід був використаний нами в розробці управлінських заходів при проектуванні процесу реінжинірингу галузі молочного скотарства в ПрАТ «Агрофірма «Мрія» Конотопського району Сумської області.

Ми пропонуємо використовувати такий алгоритм організації управління процесу реінжинірингу на підприємстві:

1 етап. На цьому етапі відбувається ініціація проекту. Необхідно сформувати команду по реінжинірингу - працездатну, кваліфіковану і творчу команду, здібну до сприйняття на практиці перспективних інноваційних технологій. Мета створення команди по реінжинірингу - об'єднання потенціалу персоналу, вираженого в їх знаннях, в єдину систему і здобуття синергетичного ефекту від їх взаємодії [1]. Після ухвалення рішення про початок проведення реінжинірингу необхідно приступити до створення карти реінжиніринга. Для того, щоб визначити, які процеси будуть піддані реінжинірингу, необхідно, перш за все, усвідомити, які процеси існують в організації. До початку проекту необхідно чітко визначити цілі, які необхідно досягти по кожному процесу, реінжинірингу, що проектується, причому визначити в конкретних цифрах.

2 етап. Основним завданням даного етапу є діагностика існуючих процесів, їх розуміння і опис. Без опису процесів не можливо створити концепцію проведення реінжинірингу. Без знань про те, як і навіщо робиться та або інша операція, опис буде дуже загальним, придатним для попереднього обговорення, але не для конкретного впровадження. Проте витратити надто багато часу на опис того, що буде радикальним чином змінено, теж недоцільно.